

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7565,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Mednarodni agrarni krediti

Dne 17. januarja je prispel v Zenevo francoski minister Loucheur s podrobnim načrtom, tako se je govorilo, o ustanovitvi mednarodnega denarnega zavoda za izdajanje posojil poljedelskim državam vzhodne Evrope. Zamisel o ustanovitvi mednarodne agrarne banke — to je uradni naslov za projektirani zavod — se obravnava sedaj na vseh poljedelskih konferencah, trenutno v Bukarešti in v par dneh tudi v Parizu. Mednarodna agrarna banka je postala neke vrste magična palica, od katere pričakujejo vzhod in zapad čudežne rešitve gospodarske krize, vzhod, ker v resnici potrebuje denarne pomoči, zapad, ker misli pod njeno firmo uveljaviti gotove gospodarsko-politične cilje.

Ideja, priti na pomoč državam, katerim preti nevarnost, da ne postanejo žrtev socialnih preobratov, je izredno lepa in s stališča evropske solidarnosti tudi nujna. Zato ima pravico izraziti svoje mnenje o tem predmetu, kajti nepotrebno bi bilo vzbujati upe na uspehe, ki bi morda bili še zelo oddaljeni, ko pa naš poljedelec rabi pomoči sedaj in takoj. Poskusimo torej videti jasno, kaj predpostavlja izvedba mednarodnih agrarnih kreditov, četudi bi bili zamiljeni izključno le iz humanitarnih razlogov, o čemer pa obstojajo upravičeni dvomi. Brezposelnost v agrarnih državah je v socialnem pogledu manj nevarna kakor pa industrijska brezposelnost. Strah pred socialnimi nemiri, ki bi prišli od vzhoda, ni rodil želje po mednarodni agrarni banki.

Odkod izvira naša poljedelska kriza? Trdijo, da vsled nadprodukcije in radi konkurence prekomorskih držav. Res je, da se bori Evropa z enakim orožjem. Naš način pridelovanja se vrsi brez vsakega sistema. Nakupovanje žita v večjih množinah je onemogočeno, ker prihaja zrno od neštevilnih manjših kmetijskih obratov, ki prideluje vsak različno seme. Da bi Evropa v bodočnosti uspešno konkurirala s prekomorskimi žitaricami — in ta namen ima vendar projektirani agrarni kredit — potem se mora reformirati ves naš način pridelovanja, standardizirati bi se moralo žito, ki ga pridelujemo, dobra volja našega kmeta, ki je dostikrat njegovo edino orodje, bi se morala podpreti s tehničnimi sredstvi, s katerimi bi mogel modernizirati svoj obrat. Brez tega bo porabil sicer mednarodno posojilo, nakar bo prepuščen na milost in nemilost ameriški konkurenci kakor je sedaj.

Vzemimo sedaj slučaj, da ta beden položaj vzhodnega kmeta res prikljče agrarne kredite. Kdor reče kredit, mora reči tudi kritje. S čim naj vzhodnoevropske države garantirajo posojilo? Z letinami? Ko pa nobena izmed prizadetih držav, ne Jugoslavija, ne Romunija, Bolgarija in Madžarska ne poznajo takimenovanih žitnih zadolžnic (vknjižbe na letino). Tozadevna zakonodaja bi se morala šele ustvariti. Sezidati bi se morala velika žitna skladišča za zbiranje in sortiranje žita. Kaj še more garantirati posojilo? Naša zemlja? Ali naša zemlja sprejme nase neke vrste mednarodno hipoteko? Vsaka izmed prizadetih držav ima svoj lasten zemljiški zakon, vsaka svojo lastno zakonodajo za vknjižbe. Zakonodajni organi teh držav bi morali zediniti to zakonodajo, da bi bila povsod enaka. Brez tega nobena inozemska banka ne bo riskirala posojila. Sedaj pa nastanejo nove težave, če pomislimo, da skoroda nobena izmed teh držav nima zemljiškega katastra. V naši državi se za južne dele šele komaj dela in bo preteklo še mnogo časa, predno bo izgotovljen. Drugod zemlja in lastninska pravica na zemljo še ni pravomočno razdeljena niti pravno zaščiten. Vrh tega pa je ponekod, kjer se je, kakor v Romuniji, izvedla agrarna reforma, zakonito prepovedano jemati posojila na zemljišča razdeljena z zakonom agrarne reforme. Koliko pravnih težkoč se torej pojavlja samo pri tem vprašanju!

Pa če bi bila tudi vsa zemlja natančno katarstrirana in zmerjena, je treba vedeti, kako visoko je že zadolžena. V vseh poljedelskih državah ležijo na zemlji težka bremena. Ponekod je zemlja dejansko postala že lastnina bank, drugod so dolžna pisma prešla že v druge in tretje roke. To se dogaja predvsem v Bolgariji in v Romuniji, kjer še ni niti sledu o kakšni združni organizaciji kmetijskega kredita. Mednarodna agrarna banka bi pa za svoja posojila seveda zahtevala in morala zahtevati prvomestno garancijo. Kako razčistiti to vprašanje? Vsi poljedelski dolgovci, ki obremenjujejo zemljo, bi se morali po vseh državah popisati, potem pa konsolidirati na enotno obrestno inero, predno bi sploh bilo mogoče misliti o mednarodnem posojilu. Vrh vsega pa bi se moral dati impulz za združno organizacijo. Pri nas delujejo sijajno, v Bolgariji jih ni, na Madžarskem jih veleposestvo ne pripušča. Tudi vrednost zemlje je različna v tej in v oni državi, kar mora vplivati na vrednost garancij za posojilo.

To so nekatere težave, ki zahtevajo intervencijo državnih oblasti in reforme skoroda marksističnih receptov. Zato vemo, da ne bodo izvršene jutri in da je poljedelski kredit lep — a oddaljen up. Društvo narodov je imelo velike uspehe na humanitarnem polju. Naj se vpreže z vnevo v rešitev tega vprašanja. Končni cilj njegovega prizadevanja naj bo, da bo Evropa svoje žitne potrebe krila iz svojih lastnih pridelkov. Vendar pa bi bil že lep uspeh, če bi narodi ob meji boljše viza dobili vtis, da se Evropa zanje zanima, ne samo politično, ampak tudi dejansko in nesebično.

Dunajska vremenska napoved. Zjutraj lahok mraz. Podnevi do višine 1000 metrov južno vreme.

Quo vadis Italia?

Notranje posojilo nemogoče — Vlada noče zmanjšati proračuna za armado in mornarico

Pariz, 19. febr. Tukaj se v tem momentu zanimajo za uradni komunikacije italijanske vlade, ki se bavi s prvim polletjem državnega proračuna za l. 1930-31. Komunikacije računna za to dobo kljub zvišanju davščin in redukcij plač s primanjkljajem 1 milijarde lir. Računa se, da bo primanjkljaj čezga budžetnega leta znašal najmanj 2 milijardi in pol.

Vprašanje je, kako bo vlada to luknjo zamašila. Internacionalni položaj Italije, ki je vse kaj drugega kot ugoden, na eni, in pa svetovna kriza na drugi strani izključujeta vsako zunanje posojilo, ki pa italijanskim financam itak ne bi ozdravilo, ampak težave le odložilo.

Nemogoče pa se je tudi zateči k notranjemu posojilu. S svoječasnno prisilno konsolidacijo bonov državnega dolga je vsaka nova emisija obsojena na popoln neuspeh.

Istotako se ne more misliti na ponovno zvišanje davščin, kojih dohodki iz obubožanem širokih slojev stalno padajo.

Zaenkrat si režim pomaga s kratkoročnimi posojili in si prilagaja fonde Poštne hranilnice potom kase »Depositi e prestiti« in pa fonde drugih kreditnih in zavarovalnih zavodov.

Resni prihranki niso mogoči, ker bi bilo v to svrhu potrebno prirezati budžet za korporacije, milico, fašistično propagando v inozemstvu, za politično propagando na Balkanu in pa ogromne izdatke za mornarico. Tega režim ne more, ker bi si s tem sam zapisal smrtno obsodbo.

Predsednik italijanskih bankirjev Mazzuchelli, ki je velik fašist, se v milanskem dnevniku »La Sera« bavi s finančnim položajem države, prizna-

vajoč, da ni rožnat in da bo leto 1931-32 ostalo resno. »Dasi«, pravi, »budžeta za 1930-31 ni smatrali kot nepopravljivo kompromitiranega, je treba računati s tem, da bo predstavljalo budžetno leto 1931-32 trdo realnost.« Mazzuchelli ugotavlja, da fašistična vlada ne more zmanjšati neobhodnih postavk za silo in brambo države.

Dočim predvideva budžetno leto 1931-32 male prihranke v justičnem, naučnem, poljedelskem in socialnem resoru, so se zvišale postavke za vojsko za 244,8 milijonov, postavka za korporacije za 14 milijonov, itd.

Jako značilno za gospodarski položaj je, da se Italijani skušajo iznebiti papirjev državnega dolga in nakupovati inozemske, tako da mora režim napenjati vse sile, da drži kurz bonov državnega zaklada umetno na višini s tem, da prisili banke in hranilnice, da jih nakupujejo, če na borzah grozi padec.

Banke so čedalje bolj v kritičnem položaju. Skušajo se rešiti in okrepiti na ta način, da se združujejo. Tako so združili »Credito Italiano« in »Banca Nazionale di Credito«, potem »Banca d'America e d'Italia« z »Banca Italo-Britannica«, itd.

Industrijska produkcija pada dalje. Najbolj je prizadeta tekstilna. Papirji Snije Viscose (umetna svila) so padli od 86 leta 1929 na 36 danes. »Cotonificio Olcese« od 760 leta 1929 na 263 danes. »Liniificio Nazionale« od 396 leta 1929 na 129 danes. Januarja 1930 je bilo v tekstilni industriji v Lombardiji brezposelnih 8400, novembra 1930 jih je bilo 13.945, danes jih je že 14.000. Podoben padec izkazujejo metalurški, stavbna, elektrotehnična in

strojna industrija sploh.

Organ fašističnega poljedelskega sindikata »Lavoro agricolo fascista« slika slab položaj agrarne produkcije v Lombardiji, kjer so se revidirali kontrakti med posestniki in najemniki. Kako naj koloni zadostijo svojim obveznostim iz kontrakta z gospodarjem, če so se sviloprejšni kokoni leta 1928 prodali po 34 lir kilo, leta 1929 so padli na 15 lir 75 centezimov, danes pa na 6 lir! Isto velja za žito in koruzo. Mali najemnik sploh ne more več živeti. »Lavoro agricolo fascista« pravi, da bo kmet-najemnik mogel zdržati krizo le še eno leto. »Kaj pa potem?« se sprašuje fašistični organ.

Spričo vsega tega pa veleindustrijec Fargetti napoveduje novo redukcijo delavskih mezd.

Spričo tega si razpoloženja širokih slojev italijanskega ljudstva pač ni težko predstavljati.

Italijanski diplomati niso varni življenja

Pariz, 19. febr. kk. V Cannesu sta večeraj ponoči dva neznanca zasledovala tajnika italijanskega konzulata, ko se je vračal domov, in nenadoma oddala nanj več strel, ki pa k sreči niso zadeli. Tajnik je zbežal v kavarno in tam alariral policijo. Med tem pa sta neznanca že izginila.

Grof Karoly gre v Rim

Budimpešta, 19. febr. Z. Guverner Horthy je sprejel zunanjega ministra Karolyja v avdienco. Karoly bo v marcu odpotoval v Rim.

Osebnosti

Belgrad, 19. februarja. AA. S sklepom finančnega ministra je odpuščen iz državne službe Vladimir Vranić z glavne carinske blagajne v Zagrebu, in sicer se ima smatrati za odpuščenega z dnem, ko je zoper njega postala izvršna sodna obsodba o njegovi krivdi.

Belgrad, 19. februarja. L. Železniški minister je premedil Oktaviana Sušanja na postajo Videm-Krško, Milorada Osvolda iz Vrca v Stari Bečej, Cirila Dobroviška za progovnega nadzornika v Zidani most, Antona Majerja v Ljutomer, Alojzija Antona za progovnega nadzornika v Ljubljano, glav. kol., Alojzija Tomšiča v Stično, Matijo Ivanušo za progovnega nadzornika v Brezno-Ribnica, Jožefa Šrakarja v Kočevje.

Belgrad, 19. februarja. AA. Gospod minister financ je odredil, da bodo tile carinski uradniki vršili svojo dolžnost v tehle krajih: iz Rakela na Planini, iz Jesenic v Kranjski gori, iz Ljubljane pri Sv. Ani nad Trzicem in na Jezerskem, iz Maribora v Št. Lju, iz Zgornje Radgone v Gornjem Cmurku, Srbici in Hodožu, iz Kotoribe v Dolnji Lendavi in na Murskem mostu.

Atentat na vseuč. profesorja v Zagrebu

Zagreb, 19. febr. Z. Snoči ob pol devetih je v Dalmatinski ulici neki neznanec napadel dr. Milana Sufflaya, vseuč. prof. v p., učenjaka in publicista. Neznani napadalec je pričakal dr. Sufflaya pred hišo št. 4 in ga udaril z nekim trdim predmetom po glavi, da se je nezvesten zgrudil na tla. Mimoidoči so mu priskočili na pomoč in ga prenesli v hišo št. 4. Reševalno društvo ga je peljalo v bolnico umišljen. Zdravniki so napadenca pregledali in ugotovili, da je težko ranjen in da se mu je kri razlila po mozgu. Po napadu je napadalec brez sledu izginil. Policija je takoj uvedla preiskavo. Zasižani so bili očitvidci. Iz njih izpovedi je policija dobila opis napadalca.

Trgovinska pogajanja z Nemčijo

Belgrad, 19. febr. m. Pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe z Nemčijo se bodo pričela dne 15. marca v Berlinu. Sedaj se v posameznih ministrstvih zbira tozadevni material, ki bo gotov do srede marca.

Z Češkoslovaško

Praga, 19. febr. Z. Ministrski svet je na snoči seji razpravljajal o češkoslovaško-jugoslovanski trgovinski pogodbi, za katero se sedaj vršijo pogajanja. Ministrski svet je ugotovil, da se je v vseh temeljnih vprašanjih dosegel sporazum in da bo pogodba v par dneh redigirana. V tujkahnjih krogih so mnenja, da bo Avstrija odpovedala svojo trgovinsko pogodbo s Češkoslovaško.

in z Grčijo

Atene, 19. febr. AA. Snoči je bila v atenski trgovski zbornici konferenca, ki je razpravljala o ustanovitvi grško-jugoslovanskih gospodarskih odborov. Konferenca je sklenila, da se v Belgradu in Atenah ustanove grško-jugoslovanski komiteji, v Solunu in Skoplju pa izvršni odbori.

Tajski promet ob Adriji

Dubrovnik, 19. febr. Z. Letos se pričakuje velik obisk tujcev. Naročila za tujske sobe v marcu in aprilu so že sedaj prišla. V mnogih hotelih se vršijo adaptacije. Uvaja se tudi nov komfort.

Zagrebska vremenska napoved: Postopno zboljšanje vremena. Se oblačno. Zmerno mrzlo.

Nova španska vlada

Začela delati: sklicanje ustavodavne skupščine — Koncesije Kataloncem

Madrid, 19. febr. kk. Danes opoldne so se trije naknadno določeni ministri prisegli kralju, in sicer Ventosa, ki je prišel iz Barcelone, kot finančni minister, admiral Rivera kot mornariški minister in vseučiliški profesor Gascon Marin kot prosvetni minister. Zvečer se bo kabinet sestal na prvo ministrsko sejo, da določi vladni program. V načrtu so občinske volitve, potem pokrajinske volitve in nazadnje, najbrže jeseni, volitve v konstituanto, pri čemer senat ostane, tako da še dalje obvelja sistem dveh zbornic. Vso ustavo bo pregledovala posebna komisija, sestavljena iz desničarskih in levičarskih elementov. Izvzeti pa so oni člani ustave, ki se tičejo monarhije in kralja. Tudi pokrajinske zahteve Kataloncev se bodo morale deloma izpolniti, dalje pa bo treba odpraviti del zakonov, ki so bili izdani pod diktaturo Primo de Rivero.

Morda najvažnejša naloga nove vlade bo sanacija in stabilizacija peze, da se prepreči valutna katastrofa. Ker je Cambo, ki je tudi v kabinetu, vedno bil za hitro stabilizacijo, je pričakovali, da bo s pomočjo tega mednarodno poznane finančnika sanacija energično napredovala.

Sprava med makedonstvujučimi

Zmaga radikalne struje

Sofija, 19. febr. Iz Sofije prihajajo poročila, da se je izvršila sprava med obema sovražnima taboroma makedonske organizacije. Več kot dve leti in pol je stala Bolgarija pod vtisom krvavega boja, ki se je od časa do časa pojavljal v grozovitih atentatih in umorih. Radi krvavega medsebojnega obračunavanja je makedonsko gibanje v Bolgariji izgubilo mnogo simpatij, pa tudi dežela sama je v zunanem svetu gubila na slovesu, ker je napravljala vtis neprestanih političnih umorov. Zato je razumljivo, da so predvsem Bolgari sami zahtevali, da se napravi energičen konec krvavega boja in večkrat pozivljali tudi vlado, da naj s primerno akcijo osvobodi deželo tega madeža. Predvsem pa so silili k pomirjenju makedonstvujučih, ki so čutili, kako jih uničuje medsebojno klanje.

Pred nekaj dnevi smo poročali, da je bil odveden eden voditeljev centralnega komiteja protogrovcov Pop-Krištof. Odvedeni je bil naslednik znanega generala Protogero, nekdanjega voditelja

organizacije, ki je bil ubit pred nekako tremi leti. Po umoru Protogeroja je prevladal v organizaciji Ivan Mihajlov, ki je zastopal najbolj radikalno smer in je vodil boj proti Protogerovcem do iztrebljenja na življenje in smrt. V spominu je še strašno krvoprelitje v Gornji Djumaliji, ko je 30 ožjih prijateljev Protogeroja bilo umorjenih.

Po poročilih je sedaj uspeła pomirjevalna akcija med obema skupinama. Pop-Krištof so odvabili v glavni stan Ivana Mihajlova, kjer sta se oba voditelja pobotala in sklenila mir. Istočasno je izjavil voditelj protogrovcov Ciril Perličev, da preneha njegova skupina z bojem in da se razide. Mir pomeni torej zmago radikalne struje v makedonski organizaciji ali takozvane IMRO (Makedonska revolucionarna organizacija). Protogrovcem je dano na razpolago, da se priključijo Mihajlovi skupini ali da sploh izstopijo iz makedonskega gibanja. Miromni sklep proglašata tudi amnestijo.

Reorganizacija tržaškega tiska

Preteklo soboto je izšla v Trstu zadnja številka »Fiamme«, glasila fašističnih sindikata, ki ga je ustanovil poslanec Domenighini. Nekdanji tajnik delavskih sindikatov in voditelj radikalne struje »pristnih« Italijanov v boju zoper tržaške saviatrikante.

Napoveduje se konec tudi uradnega glasila fašistične stranke »Popolo di Trieste«. Doselej je list vzdrževala fašistična stranka z državnim denarjem; njegova naklada znaša komaj 7000. Vsled finančnih težkoč je bila vlada prisiljena črtati ali vsaj znižati podporo raznim fašističnim ustanovam, kakor balili in dopolavaru, in tudi listom. Postavljeno je bilo načelo, naj se listi gospodarsko osamosvojijo; sicer naj prenehajo. Tako je vlada sklenila

ustaviti podporo »Popolu« pričeni s 1. februarjem. Vlada je namreč mnenja, da je »Popolo di Trieste« odveč, ker je »Piccolo« že dovolj fašističen in se polog tega vzdržuje brez vladne pomoči. »Piccolo« lastnik senator Mayer je pred letom pomagal Popolu iz finančne stiske in plačal njegove dolgove v znesku 750.000 lir; tedaj je postal Popolov ravnatelj eden izmed Piccolovih urednikov. S tem si je sen. Mayer že zagotovil vpliv pri listu. Vse kaže, da bo »Popolo« odslej izhajal kot popoldansko glasilo »Piccolo« in da se ustavi »Piccolo della sera«, ki je zelo pasiven. Tržaški fašisti se v Rimu trudijo, da bi rešili svoj list; Milijonarju Mayerja se ne mudi in mirno čeka, da mu zrelo jabolko samo pade v roke.

Pariška predmestja...

Pariz, februarja.

V mednarodnem katoliškem akademskem krogu nas je šestorica prijateljev, ki tvorimo majhno dijaško Vincencijevo konferenco. Še manjši in zato prilepši je le petit salon bleu — mali modri saloni, ki so nam ga dali na razpolago za redne nedeljske sestanke. So iskreni in prijazni, tovariš predstnik, ki mu samo sproščenost oči daje vtis čudovite harmonije, ki živi v tolikih francoskih katoliških in ki daje samo približno zaslugi moč in obseg duševne razgibanosti, ki živi v sedanjosti iz misticizma Fenelona, Bossuata in Pascala. Kadar se z nami razgovarja, govori samo v aforizmih, kakor govori običajni Francoz v formulah; tako je najbolj nedolžna duša na svetu dobila pridevek »vzeneriraleca vestit«, kar je pa po njegovem mnenju popolnoma prav, ker da je to popolnoma v duhu blagopokojnega Ozanama, ki hoče, da se njegovi delavci čim višje dvignejo v misticizem in samozataji. Blagajnik je sin enega londonskih vinotrajnih lordov; čudovito nesoglasje zunanosti s predstnikom se trudi rešiti zakriti s potrjeno delavnostjo v zbiranju denarja, ki pride tako blagodejno prav našim podpirancem. Kadar mu predstnik zato omenja, da je pravzaprav on steber naše konference, mu v njegovi angleški odkritosti postane tako čudovito nerodno, da se predstnik kar hitro prijazno umakne, češ da Anglež z gesto voč stori, nego more s srčnim občutjem izraziti. Tajnik je Danec, otroško iskren, in da v razgovoru resnih ljudi ne bi delal vtisa, da se grede otroci ata in mamice, poleg tajniških zapisnikov še o vsakem nariše in priloži karikaturu, čudovita lastnost, za katero ga jaz toliko zavidam. Poleg mene sedi sin enega bivših ministrov, fant iz okraja Passy, ki je iz svoje mladostne aristokratske patronaže prinesel s seboj toliko lepih zamisli o ustanavljanju otroških domov in političnih kolonij. Ker je zelo čuvstven, je njegova naloga, da pri sestanku opravi duhovno berilo; kako lepi so sestanki, ki jih izbira iz Bossuata, Newmana ali pa Pascala. Meni pa je tako, kakor da sem zopet v prvem razredu ljudske šole, ko ob verouku nisem videl modrine neba, ampak mi je nebo bilo pokrito v čudovitih barvah in kompozicijah svetnikov.

Tik za paviljoni Cité Universitaire, na prostoru bivših pariških utrdb je naše tistiše. Nešteto vile barake in bajte, ki vseh niso večje od naših vzhodnoevropskih koruznjakov služijo kot stanovišča celim družinam. Razmetane so brez vsakega reda, navadno še oken nimajo, mesto opeke so strehe pokrite z debelo sešitimi sklopi papirja. Kako je v teh kotičkih duhovne in materijalne bede — kot lučke v katakombah, ki iščejo in krožijo, krožita zdaj pa zdaj duhovnik ali pa usmiljena sestra, ki iščeta najbolj bedne, ki bi jih bilo možno rešiti tudi še iz duhovne bede. V središču teh barak in blata je tudi on iz lesa Bogu zbil barako, kjer pri spovednici moli in čaka tistih, ki so še dobre volje. Le tiho sem se prikradel do njega, da mi je v roko stisnil nekoliko naslovov družin, ki mi jih predaja, ker je njih položaj najtežji in bodo tako po božji volji Bogu najbližji. Kako majhni smo še in kako težko je človeku, ko se ti nenadoma pri tem še anonimnem listku v roki pojavi dvom, češ, ali si tolik katoličan, da boš lahko tem takoj dokazal, da si katoličan. Ko smo v svo-

jem profinjenem katoliškem kultizmu tako izbirni, da nismo zadovoljni z vsakim pridigarstvom in ko ti ob tem listku v roki zazveni z vso silo v intelekt: »bodi lažje pridigar«, nenadoma doživiš čudovito dilemo kakor pred in po spovedi.

Moj prvi prijatelj prebiva v visoki komaj poldrugi kvadratni meter prostorni baraki, ki visi v blatni greznici. Ker sem iskal vrata, da bi potikal, sem z visoke stopnice kar zgubil ravnotežje in kar padel skozi vrata v naročje pidesetletniku, ki je najbrž že vjen tako sprejemati svoje goste. V kotu ob majhnem oknu je sedela njegova žena, ki je pa cel obisk nisem mogel videti v obraz in ki tudi cel obisk ni izpregovorila besede. Temačnost in nesimetrični pramen svetlobe je strahovito potrtaval budo prostora. Ne vem, kaj sem hitro izblebel; možak me je posadil ob sebe na postelo, zbegano preletel s kalnimi očmi vsebino prostora in zaklepetal: »Je chôme depuis 18 mois — osemnajst mesecev sem že brezposeln.« Toda kakor da se je ustrašil svoje resnice je zevaje obmolnil; le žena ga je mirno pogledala, kakor pogleda žena svojega soproga takrat, ko ji je zapravil dom in premoženje. Vztrpetel sem ob krutosti dejstva: ali naj zaključujem kot matematik ali kot v svojem lirizmu zmedleli literat. Toda moj prijatelj je nenadoma izpod ležišča sunil k sebi harmoniko čudovite tehnične izdelave in mi brez besed začel igrati poročni prizor iz Wagnerjevega »Lohengrina«. Žena v kotu je samo vzdihnila in zlezla se v tretjo gubo, mojemu sosedu pa je v temačnosti obraz nad njegovo harmoniko še bolj zbledel. Kolik je obseg romana tega mojega bližnjaka in kako strašna mora biti dinamitnost slavlja, čigar zvok je hotel najprej ugažati mojemu skeptičnemu filistru: »Je chôme depuis 18 mois — sem že 18 mesecev brezposeln.« Vtaknil sem možu v žep mojo podporo in se ukradel iz bajte: »Da, to družino obdržim. Človek, ki tako igra Wagnerja, ni propadel. Dal Bog, da jih ne bi razočarale.«

Prihodnja moja družina pa je čisto nekaj nasprotnega. Trije otročki kot angelčki in prihodnji mesec jim štorčka prinese še enega brata ali sestrico. Pa ga vključ budi s takim veseljem pričakujejo. Mater je 35 let, pa še ni krštena. Z njo se bova učila katekizma in pripravljala na krst, da se bosta lahko prihodnji mesec cerkveno poročila s soprogom, ki boleha od neke vrste skleroze. Mož tudi ne zna brati in pisati. Mogoče ga bom naučil brati in pisati, dasi mi je Robert Garrie, voditelj socialnih ekip, zadnjič rekel, da ljudje z maturo delavcev ne znajo učiti, zato ker praveč znajo.

Ko sem po blatu kolovratil nazaj proti Parizu, se mi je iz enega sosednjih jarkov rešila iz blata ena članica naše posestrinske Vincencijeve konference dijakin. V širokem smehu mi je izgovorila, da je bila pri svoji »familiariji«, ki ima enajst otročkov. Peterliji jih mati zjutraj sama okoplje, da jih pošlje v šolo, ostalih šestero jih gre pa ona ves dan pred kosilom skopat. Klepetala je, kako je lepo, da je našla to družino, pa tudi meni je bilo lepo, da so me od same jasnosti okoli mene kar fizično očeli bolele. Pa še dom v sobici je bilo potem še dolgo jasno in je žuborelo, kakor žubori duhovnik po Communio: »Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi — kaj naj povrnem Gospodu za vse kar mi je dal...«

Seja privileg. izvoznike družbe

Belgrad, 19. febr. AA. Privilegirana akcijska družba za izvoz je imela danes plenarno sejo upravnega odbora. Sejo je ob 10 dopoldne otvoril minister za trgovino in industrijo Juraj Demetrovič. Uvodoma je ugotovil, da je poslovanje in delo družbe v zadnjih 9 mesecih dokazalo, da je družba uresničila nade, ki so se vanjo položile. Pri ustanovitvi se je želelo, da se naša država uveljavi v svetovni trgovini kot ravnopraven činitelj, to je uspelo. Nadalje naj bi društvo doseglo prave imperativne cene; tudi to se je uresničilo. Naposled naj bi bila družba poživila našo trgovino; tudi to se je posrečilo. Z mano upravo je družba dosegla, da uživa dober glas doma in v inozemstvu.

Po govoru g. ministra so bila prečitana poročila za sejo. Iz teh poročil izhaja, da je društvo osredotočilo svoje delo na tržišča pšenice in koruze in da je skrbelo za izvoz teh pridelkov v inozemstvo. Družba je intervenirala na inozemskih tržiščih ter organizirala široko razpredeno prodajno organizacijo. Družba je dosegla, da inozemstvo več ne kritizira naše pšenice in koruze in da jo upošteva.

Vrhu tega je družba prodala 150 vagonov vina in zbira podatke o potrebah inozemskih tržišč, zanima se za cene in kvalitete posameznega blaga itd. Med drugim je družba ugotovila, da je ameriška mast za 15% cenejša od naše, a tako razmerje je bilo že pred vojno.

Računsko delovanje družbe v lanskem letu izkazuje prav ugodne rezultate.

G. minister Juraj Demetrovič je na koncu seje objavil glosno pomoč vlade za gradbo zavoda za preiskovanje skroba pri pšenici in moki, ker se po tem momentu ravna cena v inozemstvu. Nadalje je objavil pomoč za strojne naprave za sortiranje žitla, ker daje inozemstvo sortiranemu žitlu prednost pred nesortiranim.

Mednarodni poljedelski krediti

Belgrad, 19. febr. AA. V bulletinu št. 4911 z dne 11. febr. t. l. (izdanje tajnika Društva narodov) je poročilo odbora, ki ima nalogo, da podrobno prouči načrt mednarodnih poljedelskih kreditov na podstavi odgovorov, ki so sodelovale na varšavski konferenci. O naši državi so v tem poročilu navedeni podatki o zadolžitvi kmetijskega prebivalstva. Skupna zadolžitev znaša 733 milijonov dolarjev, a na vsakega kmetovalca odpade 59 dolarjev dolga, pravi to poročilo.

V naslednji številki 4912 tega bulletina z dne 13. t. m. pa je objavljena ugotovitev, da je finančni odbor dognal te številke napačno in da je istovetil papirnat dinar z zlatim dinarjem. Zato pravi to poročilo, da znaša skupna zadolžitev samo 67,3 milijone dolarjev in da odpade na posameznega kmetovalca 5,40 dolarjev. Ti podatki odgovarjajo pravemu stanju.

London, 19. februarja. AA. Kljub svetovni gospodarski krizi je poset angleške industrijske razstave tako velik, kakor še nikoli.

Bolgarija popušča

Posredovanje Anglije v grško-bolgarskem sporazumu uspešna

Solija, 19. febr. kk. Zunanji minister Burov je danes izročil angleškemu poslaniku Waterloo bolgarski odgovor na lastnoročno pismo Hendersona glede posredovanja pri bolgarsko-grških sporih vprašanjih. Bolgarija izjavlja, da v načelu sprejema angleški predlog, da bi se difference z Grčijo poravnale po razsodišču, vendar vztraja na tem, da se najvažnejše sporne točke predložijo raznim razsodiščem v rešitev, ne pa da se skupno obravnavajo, kakor to zahteva Grčija. Iz razsodiščnega postopanja se morajo izvzeti ona vprašanja, o katerih je že izdan izrek razsodišča, ali o katerih je že uvedeno tako postopanje. Bolgarija

sprejema dalje predlog, da ima za vsa vprašanja, kolikor niso pristojna posebna razsodišča, nastopati v prvi vrsti kot razsodišče grško-bolgarska mešana komisija, ki že obstoja v Haagu in kateri pripadajo tudi nevtralni člani.

Solija, 19. febr. AA. Po večerajnji seji ministrskega sveta je minister zunanjih zadev Burov ponovno sprejel angleškega poslanika Waterlooja.

Solija, 19. febr. AA. Seja parlamentarnega odbora za zunanje zadeve, ki bi morala biti večeraj, je bila zaradi seje ministrskega sveta odgodena na danes. Minister zunanjih zadev Burov bo podal pred odborom sobotna ekspona o tem, v kakšnem stadiju se zdaj nahaja grško-bolgarski spor.

Popoln razkroj Heimwehra

Steidle proti Starhembergu

Dunaj, 19. febr. Voditelj Heimwehra Starhemberg se je podal na agitacijsko potovanje v Tirol, ki ga smatrajo Steidlovi pristaši za svojo nezavestno postojanko. Starhemberg je že priredil nekaj dobro oblikanih zborovanj. Za petek je napovedan shod v Innsbrucku. Steidlovi smatrajo Starhembergov pohod za provokacijo. Načelnik Heimwehra v Inns-

brucku in izvrševalni odbor tirolskega Heimwehra sta sklenila prekiniti pogajanja za spravo med obema strujama, ki se vršijo na Dunaju, in odpoklicati svoje predstavnike. Sklenjeno je tudi bilo, da se sklicje v petek sestane načelnikov, na katerem naj se proglasi neodvisnost tirolskega Heimwehra. Dr. Steidle je prepovedal svojim pristašem obisk Starhembergovih shodov.

„Kupim si kanon...“

Obnoreli Berlinčan streja po hišah

Berlin, 19. febr. kk. V Berlinu je danes umobolni trgovec Ivan Lauktien uresničil znano nemško prislovico: »Kupim si kanon in se osamosvojim!« Ob 6 zvečer so pasanti in prebivalci v Pfalzburgerstrasse zaslišali šest topovskih streljav in videli, kako je s stolpca vogalne hišepadača opeka in omet na tla. V trenutku so ljudje zbežali in ulica je bila prazna. Strelji iz topa so bili oddani iz hiše Pfalzburgerstrasse št. 5. Policija je vdrila v drugo nadstropje, kjer je imel stanovanje trgovec Lauktien, in našla na balkonu top s kalibrom 19,5 mm s pripadajočo municijo. Top je bil naravnat na omenjeno vogalno hišo. Trgovec Lauktien je bil v svetovni vojni, kjer so ga granate zasule,

in je od tedaj bil živčno bolan. Baval se je z vojnotehničnimi studijami ter je konstruiral nov model topa za obrambo proti letalcem, srednjo reč med strojno puško in med topom malega kalibra z dolgo cevjo. S tem svojim kanonom je Lauktien že dalj časa imel v svojem stanovanju strelne vaj, radi katerih so se prebivalci pritoževali, toda policija ni nastopila, ker je imela vse skupaj za igrarčo, dasi je Lauktien pri vohu pritril tablico z napisom: Johann Lauktien, Schiffgeschütze. V zadnjem času je imel Lauktien večkrat besne napade, češ da oblasti premalo upoštevajo njegov izum. Zato se je odločil, da svoj model javno pokaže. Moža so aretirali, top pa zaplenili.

Goriški prefekt na deželi

Novi prefekt g. Tiengo se je v nedeljo v spremstvu fašističnega tajnika Avenantija podal v Komen. To je pripel nekemu kolonu, ki dela na posestvu tržaškega kavalirja Zege, na prsu odklikovanje za njegovo dolgotrajno delo na polju. Iz Komna se je odpeljal v Stanjel, kjer je prisostvoval razkritju prapora obmejne milice. V svojih nagovorih je bil prefekt izredno rezerviran.

Vinska kriza v Istri. Vinska kupčija v Istri je v polnem zastoju.

Cene so silno nizke: za 80 lir se kupiš hektoliter dobrega vina. Glavni konsument istrskega vina je bil doslej Trst. V sled splošnega obubožanja in naseljitve italijanskega elementa, ki pije malo, je vinski konsum v Trstu zelo padel. Poleg tega izpodrivajo primorska vina še vina iz Italije. Te dni je Zveza istrskih vinskih zadrug slovesno odprla v Trstu lasten vinotoč. Slovesnosti sta prisostvovala tudi puljski prefekt Leone in tržaški župan Pitacco. Zvezo, ki je v fašističnih rokah, podpira vlada.

Rimske fantazije

Rim, 19. febr. 3. »Messagero« prinaša od reškega dopisnika fantastične vesti o nekih pripravah na jugoslovanski strani za vpad v Albanijo. Tajni sestanki se vršijo pri Ganimbu v Djakovici. Prizrenu in Bitolju. Od uglednih Albancev je bil nazvoč bivši minister Kosotaki, ki se stalno nahaja v Grčiji. Vpad albanskih emigrantov bi se izvršil v maju. Vstati so oboroženi s puškami, mitraljezi in eno baterijo.

Pravilnik o zdravst. zadržah

Belgrad, 19. februarja. AA. Na podlagi čl. 11. zakona o zaščiti narodnega zdravja, je minister za socialno politiko in narodno zdravje po zaslišanju glavnega sanitetnega sveta, je izdal pravilnik o zdravstvenih zadržah. Pravilnik se podrobno bavi s socialnimi in higienskimi ustanovami, ki jih lahko na vsakem področju narodnega zdravja ustanavljajo zdravstvene zadruge, tako na polju javne higijene in asanacije, kakor tudi na polju veterine.

Posebni paragrafi pravilnika urejajo vprašanje brezobrestnih posojil v svrhu asanacije, ki jih te zadruge lahko dobe. Vse zdravstvene zadruge morajo biti organizirane v Zvezi zdravstvenih zadrug s sedežem v Belgradu, ki preko svojih strokovnih organov in v soglasju z ministrstvom za socialno politiko vrše nadzorstvo nad temi ustanovami.

Mednarodna pogodba o pokoju nah

Belgrad, 19. februarja. AA. Dne 6. februarja t. l. je bilo v Rimu izvršeno deponiranje ratifikacijskih instrumentov konvencije, sklenjene med Jugoslavijo, Avstrijo, Italijo, Poljsko, Rumunijo in Češkoslovaško o pokojninah, določenih od prejšnje avstrijske vlade, sklenjene in podpisane v Rimu 6. aprila 1929. Isti dan je bila izvršena izmenjava ratifikacijskih instrumentov konvencije med kraljevino Italijo in Jugoslavijo o pokrajinskih in občinskih pokojninah, sklenjene in podpisane v Rimu 6. aprila 1922.

Belgrad, 19. februarja. AA. 6. februarja t. l. je bila izvršena v Rimu izmenjava ratifikacijskih instrumentov pogodbe, sklenjene med kraljevino Italijo in Jugoslavijo, o konvenciji o pravni in sodni zaščiti državljanov in o izročitvi krivcev, sklenjeni in podpisani v Rimu z dne 6. aprila 1922.

Ropari napadli vlak

Varšava, 19. febr. kk. V bližini Bromberga je roparska tolpa 60 moč napadla tovorni vlak, ko je vozil na prog. Ropari so med počasnno vožnjo skočili na vlak, ki je vozil sto vagonov, zvezali so železn. osebe in izpromali vsakovrstno blago, celo nekoliko stotov premoga. Policija je zasledovala tolpo, toda do sedaj brezuspešno.

Brüning pojde na Dunaj

Berlin, 19. febr. Razgovori med nemško in avstrijsko vlado glede Brüningovega obiska Avstriji so dovedli do zaključka, da se kanceler odpelje na Dunaj v spremstvu zunanjega ministra dr. Curtiusa že prve dni marca. Dr. Brüning se je končno odločil za ta obisk, čeprav radi težkega notranjepolitičnega položaja nerad zapusti državo.

Protifašistični atentati

Pariz, 19. febr. Kakšno je resnično razpoloženje ljudstva v Italiji, ne dokazujejo samo neprestano ponavljajoči se delavski nemiri, ampak tudi dejanski atentati na fašiste.

Tako so v mestu Lauro v provinci Molise istočasno, ko je bil v Rimu aretiran Sardinec Schirru, ki je nameraval atentat na Mussolinija, neznanec streljal na celo skupino oseb, med katerimi so se nahajali mestni župan advokat Frezzaroli, poročnik milice Adelia ter drugi fašisti. Ranili so župana, poročnika in dva doktorja, nakar so v temi zbežali. Atentatorjev se zdaj niso izsledili.

Par dni pozneje so neki ribiči v kraju Fiumi Uniti v Ravenščini ubili miličnika Ramazzottija. Vsi ti čini izhajajo iz ljudske mržnje do fašistov in režima.

Kar se tiče Schirruja, slejkoprej trdi, da nima nobenih komplicov.

Velikanski trust nemške trg. mornarice

Hamburg, 19. febr. AA. Po večletnih pogajanjih je paroplovna družba Hamburg-Südamerika pristala dmes na fuzijo s Hapagom in Severno-nemškimi Lloydom. Omenjene paroplovne družbe imajo 80-90% nemške pomorske tonaže. Gospodarski krogi upajo, da bo ta fuzija ojačila položaj nemške trgovinske mornarice na svetovnem trgu.

Parnik z'etel v zrak

Riga, 19. februarja. AA. 1500 tonski parnik »Leanders«, ki je bil na potu iz Bremena v Rigo, je zletel pri Domanevu v zrak. Na parniku je nastal požar, nakar so eksplodirali sodčki z bencinom in oljem. 18 moč posadke se je moglo rešiti v zadnjem hipu. Mornarji so skočili na led in so po trudopolni hoji po ledu dosegli obalo.

Belgrajske vesti

Belgrad, 19. februarja. AA. Finančni minister je odobril pravilnik, ki uravnava kreditiranje vozine, in sicer tako, da je treba naprej položiti poprečno dvomesečno vstopno za vozino. Na tej podlagi se vozina lahko kreditira. Pravilnik stopi v veljavo 1. aprila.

Belgrad, 19. februarja. AA. V slavnostni dvorani Industrijskega doma v Belgradu se je danes začela tretja glavna skupščina pokrajinskih zvez jugoslovanskih industrijcev za predelovanje železa in kovin. Pred prehodom na dnevni red je predsednik inž. Ljubomir Godjevac prečital pozdravne brojavice Nj. Vel. kralja, predsedniku ministrskega sveta generalu Živkoviću in ministru za trgovino in industrijo.

Belgrad, 19. februarja. I. Privilegirana izvoznika družba je imela danes dopoldne slavnostno sejo, na kateri je bilo podano podrobno poročilo o delovanju te družbe v zadnjih devetih mesecih. Družba si je za izvoz naših kmetijskih pridelkov veliko prizadevala. Kljub velikim depresij, ki vlada na svetovnem trgu, je imela prav lepe uspehe. Delovanju te družbe se je zahvaliti, da v Jugoslaviji veliko kmetijsko krizo najmanj čutimo. Tej seji je prisostvoval tudi kmetijski minister Demetrovič.

Belgrad, 19. februarja. 3. Danes se je vršila seja upravnega odbora privilegirane Agrarne banke, na kateri se je razpravljalo o prošnji za podelitev kreditov. Sklenilo se je razdeliti 200 milijonov dinarjev posojil prošilec.

Belgrad, 19. februarja. AA. Minister za socialno politiko in narodno zdravje je predpisal pravilnik o specializaciji v socialni higieni in pravilnik o prirejanju tečaja iz socialne medicine.

I. razstava jugosl. arhitekture

Belgrad, 19. febr. I. Sročil se je otvorila prva razstava jugoslovanske arhitekture, ki se vrši pod pokroviteljstvom prosvetnega ministra Maksimovića. Otvoritve se je udeležilo lepo število odličnih osebnosti. Vseučiliški prof. Branko Popović je v otvoritvenem nagovoru razglasil razvoj arhitekture v Srbiji, Hrvatski in Sloveniji. Po govoru se je vršil ogled razstave. V paviljonu so predvsem razstavili arhitekti iz Srbije. Od Slovencev so se razstave udeležili Costa-Peraria, Fatur, Kos, Plakner, Hus, Kham, Kregar, Mesar, Omahen, Serajin, Rohrman, Špinčič in Šubie. Njihova dela so vzbudila veliko zanimanje in so gotovo najboljša na razstavi. O njih bomo obširneje poročali.

Naš parnik ponesrečil

Korčula, 19. febr. 3. Predvečernjim popoldne je parnik »Hrvatska« odplul v Velo luko. Ko je ob 1 zjutraj krenil iz te luke, je nenadoma nasledel Radi peska ni prišlo do nesreče. V bližini se je nahajal parnik »Mijet«, ki je skušala rešiti »Hrvatsko«, kar se mu pa ni posrečilo. Radi tega je parnik »Mijet« nadaljeval svojo vožnjo z veliko zantudo. »Hrvatski« je prišel na pomoč »Vardar«, ki je vožnjo prekinil. V bližini se nahaja parnik »Crikvenica«. Ker je »Vardar« močna ladja, je upati, da se mu bo z »Crikvenico« posrečilo rešiti »Hrvatsko«.

Nazaj v domovino!

Belgrad, 19. febr. 3. Ker je v Južni Ameriki, zlasti v Braziliji zavladala velika kriza, je naš izseljeniški komisariat pričel z agitacijo, da se naši izseljenci vrnejo v domovino. Zajemena jim je brezplačna vožnja. V domovini pa bi dobili brezplačno zemljišča, kolikor to dopušča tozadevni zakon.

Belgrad, 19. febr. m. Kmetijsko ministrstvo je določilo posebno komisijo strokovnjakov, ki bo proučila vse prošnje za podeljevanje zemlje. Komisiji je naloženo, da mora do 15. marca končati svoje delo in staviti svoje predloge ministrstvu.

Protestantovski škof v Jugoslaviji

Novi Sad, 19. febr. 3. Sročil se je končal kongres evangeličanov augsburške konfesije v Jugoslaviji. Izvoljeno je bilo vrhovno sodišče in razne komisije. Sklenilo se je, da se bo prvi nemški škof v Jugoslaviji izvolil v Novem Sadu 1. aprila. Sklenilo se je, da se voli dosmrtno in da se bo njegov domicil določil po njegovi izvolitvi.

Odobreni jahaški društvi

Belgrad, 19. februarja. AA. Minister za poljedelstvo je odobril centrali jahaških društev kraljevine Jugoslavije v Turnišču pri Pljuju, da lahko v bodoče v skladu z odredbami veterinarske konvencije izdajajo posebna izpričevala za dirkalne konje, ki se izvažajo za dirke v Avstrijo in na Madjarsko, ta izpričevala naj nadomestijo živinske potnice, ki so sicer predpisane.

Roparski morilec v rokah pravice

Zloglasni vlomilec Ivan Lakner — priznal umor

Ljubljana, 19. februarja.

Zverinski umor v petek 13. februarja v Mengšu, pri katerem je bil na tako živinski način umorjen blagi in sivolasi duhovnik, 71 letni župnik g. Franc Kušar, je vzbudil med našim ljudstvom vihar ogorčenja. Čeprav med našim ljudstvom taki zločini, kakor so umori in posebno še roparski umori, vzbude ponavadi vedno veliko razburjenje in vznemirjenje, vendar pa je umor v Mengšu po svoji bestialnosti presegal skrajno mejo onega, kar se je do sedaj našemu ljudstvu zdelo še možno. 71 let je bil star umorjeni župnik, 31 let je pasel svoje ovčice v veliki mengški fari, nikomur ni v življenju napravil nič zalega, za vse svoje farane je skrbel in jih vodil v duševnem, pa tudi v materialnem oziru jim je pomagal. Nešteto skritih dobrih del je napravil pokojnik in daleč naokoli so vedeli berači za njegovo dobrotljivost, čeprav ni pokojni župnik sam nikdar nikomur niti z besedico omenil, kaj je dobrega že komu storil.

Ali ni čudno, da je ljudstvo, ko je izvedelo za skrajno ogabni umor v Mengšu, stopnjevalo svojo nejevoljo in ogorčenje do skrajnosti ter povsod in pri vsaki priliki zadnje dni dajalo duška svojemu globokemu zgražanju nad tem zverinskim zločinom. Vse ljudstvo brez izjeme je bilo v svojem klicu po zadoščenju nad tem umorom složno v tem, da morilec ne sme uiti pravični kazni.

Policija je osumila poleg mnogih drugih tudi Lojzeta Štefančiča, ki je bil v torek aretiran, vendar pa je izpričal svojo nedolžnost in je preiskava proti njemu ustavljena.

Ko so privedli v Ljubljano Ivana Laknerja, je zopet izbruhnilo novo ogorčenje, kakor se je pokazalo, ko so privedli po nedolžnem osumljenega Lojzeta Štefančiča. Obenem pa je tudi vse začutilo zadoščenje, ko se je z vso gotovostjo zvedelo, da je Lakner pravi morilec, in ko je morilec sam priznal umor, da je pravica le uspeła in da zločinec ni ušel roki pravice.

Morilec Ivan Lakner.

Kako je bil morilec prijet

Izdala ga je lastna neprevidnost

Sevnica, 19. februarja.

Vse dolensko Posavje, osobito kraji ob zagrebški železniški progi, so danes pod najgloblji vtisom vesti, da so orožniki v Radni naposled prijeli pravega morilca župnika g. Francu Kušarja. K aretaciji je mnogo pripomogel neki krojaški mojster iz Studenca. Igralo pa je veliko vlogo tudi naključje odnosno neprevidnost morilca samega. Vest o aretaciji se je bliskovito razširila po vsem Posavju in je med prebivalstvom vzbudila popolno zadoščenje in odobravanje, da je prišel zverinski morilec po dolgih zasledovanjih pravici v roke.

Na sevnško postajo je davi pred 6. prispela orožniška patrulja, ki je vodila v sredi močno uklenjenega slabotnega mladeniča, ki je prihluje in skoraj malomarno raz predse ter se tu in tam cinično posmejeval. Fant je bil tudi na nogah z veržico zvezan, tako da je bil vsak beg nemogoč. Potniki, ki so vstopali v jutranji vlak proti Zidanemu mostu, so z ogorčenjem molili morilca, čim so doznali, kakšen nagusen zločin ima na svoji vesti. Orožnika, kaplar Sašek in orožnik Ostovič sta čuvala zločince in dajala potnikom le kratke odgovore na njih vprašanja. Zločince sta orožnika spravila v poseben kupec. Med potjo, osobito na postajah so vsi drli h kupeju, kjer je sedel morilec Ivan Lakner. Ta je vso pot kadil cigarete in si privoščil tudi mnogo jedade.

Morilec Lakner je prišel v ponedeljek 16. pozno v noč v Studenec, veliko in lepo vas, ki šteje okoli 500 prebivalcev in leži visoko v hribih, kamor je prav težaven dostop, zlasti iz Radue, kjer se nahaja orožniška postaja, pod katero spada ta kraj. V Studencu stanujejo Laknerjevi starši, oče Janez, invalid, ki izdeluje razno suho robo, osebno kuharice in žlice ter mati Margareta, ki nosi prodajat suho robo po raznih krajih, zlasti po selmih. Starši imajo v Studencu v najemu malo koč in dve njivici.

V ponedeljek ponoči se je malopridni sin priklatil domov. Kratko je pozdravil očeta in mater, ki sta se zelo čudila, kako je to, da je sin tako čedno oblečen. Sin je dajal na razna vprašanja staršev kratke in deloma nejasne odgovore. Pokazal pa je, da ima pri sebi mnogo denarja, trdeč, da si ga je pač posteno z raznimi kupežniki prislužil. Na pustni torek je sin ves dan ostal doma. Spal je v sobi s starši vred. Tudi na pepelnico sredo se ni ganil iz hiše. V sredo dopoldne je po materi poslal svojo, pri Preskerju v Ljubljani kupljeno obleko domačemu krojaču z naročilom, naj mu obleko očisti in zlikla. Krojač je prevzel obleko. Nova obleka je bila močno povaljana in je dišala

po senu. Lakner se je namreč od sobote do ponedeljka popoldne skrival po raznih manj obljubljenih krajih ljubljanske okolice. Spal je po kozolcih v senu. V ponedeljek ob 6 zvečer pa se je prikradel na glavni kolodvor. Kupil si je vozni listek do Sevnice. Na glavnem kolodvoru ga ni nihče spoznal. Brezbržno je sedel v kupe zagrebškega potniškega vlaka.

Ko je domači krojač v Studencu vzel Laknerjevo obleko v roke, da bi jo zlikal, je presenečen opazil, da se nahaja v notranjem žepu debelo rejena listnica, v kateri je bilo 2000 Din gotovine in hranilna knjižica ljubljanske poštne hranilnice z vlogo 8000 Din. Lakner je sam ta znesek naložil na svoje ime. Ker je krojač poznal natančno družinske in materialne razmere Laknerjeve družine, mu je postalo takoj sumljivo, da ta denar mora izvirati iz kakšnega nepoštenega dejanja, ker mu je bilo tudi znano, da je mladi Lakner nepošten in drzen tat. Po neki deklici je odposlal orožnikom v Radni pismo, v katerem jih je kratko obvestil o bogastvu mladega Laknerja.

Orožniška patrulja, obstoječa iz kaplara Saška in orožnika Ostoviča, je takoj nato krenila po težki, močno zasneženi poti v Studenec. V Laknerjevo hišo sta stopila okoli 8 zvečer. V sobi je vladal mir. Starši so se nekoliko ustrašili prihoda orožnikov. Sin je sedel za mizo. Brez večjih ceremonij je kaplar Sašek pojasnil Laknerju namen prihoda in mu napovedal aretacijo. Ze doma je brez vsakih olajšav priznal svoj ogabni zločin. Priznal je cinično in z nasmeškom:

»Saj veste, kaj sem naredil. Res je. Tistega starega huduša v Mengšu sem zaklal...«

V sobi se je nato odigral naravnost dramatičen prizor. Starši so začeli jokati in sinu očitali, zakaj da jim je napravil tako sramoto. Sin se je mirno dal vkleniti in orožniška patrulja je nato v največjem snežnem viharju krenila iz Studenca nizdol proti Radni. Nepristano je močno snežilo, tako da se ni videlo niti par korakov pred sabo. Hoja je bila naporna. Okoli polnoči je patrulja prispela na orožniško postajo v Radni pri Sevnici. Radna je malo naselje, kjer se nahaja lep salezijski zavod. Na postaji je bil Ivan Lakner kratko zaslišan. Priznal je vse in v glavnih obrisih opisal vse, kako je izvršil umor župnika Kušarja in kaj je po zločinu počel. Ni kazal niti najmanjšega kesa.

Lakner je spal v orožniški sobi. Zleknil se je kar pod kaplarovo posteljo, kjer je pogrnil toplo odejo. Baj je Laknar spal tako mirno, kakor naj-nedolžnejši otrok. Zgodaj zjutraj se je zbudil, umil in se nato zopet dal ukleniti.

Morilca vozijo po Ljubljani

Konfrontacija — Kam je skril denar

Ljubljana, 19. februarja.

Danes dopoldne so pripeljali v Ljubljano brezposelnega delavca Laknarja Ivana, katerega so orožniki prijeli v Radni pri Sevnici in kateri je orožnikom kakor policiji svoj zločin priznal.

Potniki, ki so se vozili v istem vlaku, s katerim so orožniki peljali zločince v Ljubljano, pripovedujejo, da se je Laknar obnašal zelo cinično ter je prostodušno pripovedoval o zločinu vse, kar ga je kdo vprašal. Smeječ se, je dejal: »Če mi daste cigareto, vam bom vse povedal.«

Tudi v Ljubljani, ko je Laknarja policija prepeljavala po mestu na razne kraje, kjer je po lastni izjavi fant menda skril svoj rop, se je aretirane obnašal zelo hladnokrvno ter znova in znova cinično zatrjeval, da je vse tako, kakor pravi on.

Lakner po umoru.

Laknar trdi, da je vzel umorjenemu župniku Kušarju v Mengšu skupno nekaj okrog 18.000 Din. Po izvršenem zločinu je odšel peš iz Mengšu do Ježice, kjer je prenočil v nekem kozolu. V soboto zjutraj se je napotil v Ljubljano, kjer je v neki gostilni na Poljanski cesti vzel dvolitersko vinsko steklenico (Štefan), v katero je spravil nekaj denarja ter ga potem v steklenici skril pod Čevljariskim mostom v Ljubljani. To je storil dopoldne okrog desetih.

Steklenice in denarja ni.

Takoj po kratkem zaslišanju na policijski vozič Laknarja s policijskim vozom odpeljali k Čevljarškemu mostu, se napotili pod nje-

gove železne oboke, prebrskali in z lopato premetali tamkaj ves sneg, toda steklenice niso našli. Zdaj ni jasno, ali se Laknar laže, ali pa je morda steklenico kdo odnesel, ko je prej opazoval Laknarja, ko jo je skril.

Seveda se je ob Čevljarškem mostu takoj zbrala ogromna množica ljudi, ki je z radovednostjo in sprimernimi komentarji sledila zanimivi reprodukciji pod mostom. Ljudje so stali na obeh straneh in ob bregovih Ljubljane ter napeto pričakovali, kdaj bosta orožnika zločince spet prignala na most, da ga bodo lahko videli. Spodaj pod mostom pa so pridno brskali po snegu, Laknar pa je lepo stal na cementnem robu pod mostom ter pripovedoval, kje naj iščejo. Čimbolj je bilo preiskovanje brezuspešno, tembolj za trdno je Laknar zatrjeval, da je steklenico z denarjem res skril pod mostom ob neki kamen.

»Pa ja vem, tle sem ga dejal, — namreč kamen — pa flašo zraven.«

»Kdaj?«

»Dopoldne, okrog desetih je bilo.«

Ko so ga prijemali, zakaj pripoveduje izmišljene bajke o steklenici in denarju, ki ga ni, je kakor jezero odvrnil:

»Kaj bom tajil, denar itak ne bo moj!«

Policijski voz z detektivki ter z uklenjenim Laknerjem je nato oddrhal po ulicah proti Poljanski cesti, kjer je Laknar baje ukradel steklenico v neki gostilni. Spotoma pa je Laknar naenkrat dejal, da je tista gostilna na Sv. Petra cesti.

Z Laknarjem so nato detektivki in orožniki izstopili pri Lavtizarju na Sv. Petra cesti. Laknar je stopil v vožo ter takoj pokazal mizo, pod katero da je dvolitersko steklenico

našel in vzel. Nobeden v gostilni pa tega dejstva ne potrjuje. Gospodinja pravi, da imajo pri hiši tri dvoliterske steklenice, ki da so še vse na svojih mestih ter da ni bila v zadnjem času nobena ukradena. Četrta dvoliterska steklenica, ki so jo še imela, je bila zadnjič ubita. To je povedala gospodinja sama, ki pravi, da se ji je steklenica razpočila v kleti, ko je bila z vinom napolnjena. Sploh pa v veži, tamkaj pod mizo, kamor je tako določno pokazal Laknar, da je steklenico vzel, nikoli steklenice niso stale. Tudi Laknarja samega se nobeden v hiši ne spominja in ga nihče ne pozna. Vsi zatrjujejo, da tega človeka v svoji gostilni še niso videli.

Tako se je tudi ta trditev Laknarja izkazala za neresnično, kljub temu, da jo je znova in znova zatrjeval in pri tem glasno preklinjal, češ zakaj mu ne verjamejo.

Konfrontacija pri Preskerju

Ob približno tričetrti na 12 se je policijski voz, v katerem je sedel uklenjeni Lakner in ga je čuval en orožnik, ustavil pred Preskerjevo trgovino na Sv. Petra cesti. V trgovini pa sta bila samo prodajalka Ljudmila Haller in pa trgovec Anton Presker, med tem ko Vladimirja Preskerja ni bilo. Z voza je stopilo približno osem policistov in orožnikov, ki so vprašali po Vladimirju Preskerju. Njegov brat Anton Presker je dejal, da ga žal ni doma, pač pa da more povedati isto tudi Ljudmila Haller. Hallerjeva je stopila k vozu, pogledala na uklenjenega zločince in dejala: »Ta je pravil!« Morilec Lakner ni ugovarjal niti z besedico. Trgovec Anton Presker, ki je v soboto le od daleč videl Laknerja, je tudi potrdil: »Ta je pravi in nihče drug!« Lakner je bil seveda oblečen v isto obleko in čepico, ki jo je kupil v soboto.

Trgovec Anton in Vladimir Presker sta pristala na sum, da je morilec najbrže pri nji kupil obleko, šele v nedeljo zjutraj. Popoldne je bilo namreč objavljeno, da je morilec velike postave, med tem ko je Lakner prav majhne in šibke postave. Anton Presker je svak policijskega detektiva gosp. Repšeta in temu je v nedeljo povedal: »Mlad človek je pri meni kupil danes z gotovim denarjem obleko!« Potem je Repšetu navedel vse podrobnosti in Repše je dejal: »Ta bo pravil!« Tako nato je policija seveda zaslišala oba Preskerja in dobila pri nji

prvi točni opis morilca.

Trgovec Presker je dal policiji tudi vzorce kupljene obleke, ki jih je policija obdržala in danes ugotovila, da je to prav tisto blago, ki ga ima Lakner na sebi.

Lojze Štefančič pa je bil predvsem aretiran zato, ker je morilec Lakner dejal pri Preskerju, da je Dukičev delavec. Laknar sam pa ni bil delavec, saj je bil šele pred kratkim izpuščen iz zapor.

Opoldne so nato poklicali na policijo trgovca Vladimirja Preskerja, ki je v aretiranem Laknerju spoznal onega, kateremu je dan po zločinu, v soboto dopoldne prodal obleko.

Trgovec Preskerju se je čudno zdelo, da ima človek toliko denarja. Vprašal je torej zločince, kje dela in če ima dovolj denarja prihranjenega. Lakner je odvrnil, da je celo leto delal pri stavbi in tvrdil Dukič ter da si je prihranil okrog 7000 Din.

»Saj vam denar vendar lahko ukradejo. V hranilnico ga vložite!«

Tako je svetoval trgovec Laknerju, ki je potem v resnici nekaj denarja vložil v neko ljubljansko hranilnico.

Kdo je Ivan Lakner

Lakner Ivan je bil rojen 1. julija 1911 v Nevljah pri Kamniku, kjer pa ni dolgo živel in je tamkajšnjim ljudem sploh nepoznan. S starši se je nato preselil v občino Studenec v krškem okraju, kamor je pristojen. Tam so ga orožniki tudi našli in aretirali, dasi je sicer v sodnih spisih znanomovan kakor človek brez posla in stalnega bivališča.

Lakner je bil radi tatvine že osemkrat kaznovan, medtem enkrat na sedem mesecev ječe. Zadnjičrat je bil zaprt 16. decembra lani, ko so ga aretirali, ker se je vihtotalil v podstrešju trnovskega župnišča v Ljubljani z namenom, da izvrši v župnišču kakšno tatvino. Na podstrešju ga je opazila sestra g. kaplana ter ga nato zaklenila in stekla na policijo. Lakner je bil zaradi tega obsojen na 14 dni zaporu ter 30. decembra lani izpuščen.

Dalje je bil Lakner osumljen vlomov v gostilno Požar v Zalogu. Tudi zadnjič, ko je bil izvršen vlom v župnišče na Ježici, je bil radi suma aretiran Ivan Lakner skupno s tovariši, s katerimi je v družbi popival okrog Ihana. V preiskovalnem zaporu je bil od 22. do 31. januarja izpuščen je bil zaradi tega, ker mu bloma na Ježici niso mogli dokazati; trdil je namreč, da je tisto noč spal v Ljubljani pri Tišlerju v Kolodvorski ulici. V resnici se je ugotovilo, da je bil tisti večer Lakner Ivan vpisan v knjigo tujecev pri Tišlerju, vendar pa je zdaj zelo dvomljivo, če je Lakner tamkaj tisto noč tudi v resnici spal. Prebrisancu in ponovnemu vlomilecu pač ni bilo težko, se zvečer iz gostilne izmuzniti in se potem vrniti, medtem pa je lahko izvršil vlom na Ježici. Morda bo zdaj, ko ga bodo ponovno o tem zaslišali, priznal tudi ta vlom.

Ivan Laknar je tedaj znan falot, ki se je menda najraje udeleževal po župniščih na Ježici. Zdaj je končno padel pravici v roke. V smislu zakona je premlad, da bi ga mogla zadeti smrtna kazen, ki bi jo brez dvoma zaradi svojega tako zverinskega umora zaslužil.

Kakor smo izvedeli, zasleduje Laknerja zaradi raznih hudobij tudi sodišče v Novem mestu.

Od zločina do zločina

Laknar je vlomil tudi v Metliki.

Metlika, 19. februarja.

Komaj je Laknar prišel iz sodnih zaporov, se je že spravil na vlomitske in tatinske posle. S svojima starima znanecema Valentinom Fertičem in Lampretom se je odpeljal na Dolensko v Metliko. Tu so vsi trije 4. febr. ponoči vlomili v trgovino Martina Pečariča. Iz blagajne so odnesli okoli 20.000 Din in mnogo raznega manufakturnega blaga. Več dni so veseljačili in dobro živeli. Plen so si med seboj razdelili. Orožniki so po daljših poizvedbah naposled dognali identiteto gori omenjenih vlomilcev.

Ti so prišli v Ljubljano. V ponedeljek, 16. februarja popoldne je na glavnem kolodvoru tam službojuči detektiv prijel Valentina Fertiča, ki je med zaslišanjem na stražnici tudi omenil, da mu je Lakner pri slovesu v petek, 13. t. m. dejal:

»Midva (z Lampretom) greva v Mengše. Tam je star župnik, ki je nama pred kratkim odklonil prenočišče, češ da ju ne more sprejeti pod streho niti ne v leviu, ker bi se ju krave bale. Župnik ima denar. Če nama ne bo dal, kar bova zahtevala, ga pa zakoljeva.«

Lakner izvrši rop in umor

Zločinec, kakršen je Ivan Lakner, ne ljubi rednega dela. Tudi Ivan Lakner ga ni in je zato kljub svoji mladosti postal pravi izrodek človeštva. Preživljal se je pretežno s tatvinami. Tako je bil tudi večkrat v Mengšu in je prosjačil pri župniku Francu Kušarju. Včasih ga je prošil za kakšno malenkost, včasih pa za prenočišče. Tudi v petek, dne 13. februarja se je popoldne zgasil pri župniku in prošil, naj mu dovoli prenočevati v župnišču. Župnik mu je to odklonil. Pozneje, ob 7 pri večerji je župnik ta slučaj omenil svojim sestram. Dejal je: »Danes je bilo toliko beračev in potepuhov tukaj, da me je bilo kar strah. Eden je celo prošil, če bi smel v župnišču prenočevati, pa mu nisem dovolil.«

Lakner, ki je imel trden namen, vsaj oropati, če ne že tudi umoriti župnika Kušarja, se je tedaj skril v podstrešje. Ko je bil Lakner skrit v podstrešju, pa je župnikova sestra Klara ugotovila, da so ji izginili trije kovači iz nočne omarice. Sestre so tedaj pričele preiskovati vse župnišče in so odšle tudi v podstrešje. Tam je bil Lakner skrit v temnem kotu. Ko je slišal, da se bližajo koraki, se je naglo skril za pomol v podstrešju in ko so sestre našle v kotu njegov suknjič ter ga pri luči ogledovale, je naglo smuknil s podstrešja navzdol ter se skril v župnikovo pisarno. Sestre so tedaj trdno zaklenile železna vrata od podstrešja, da Lakner ni mogel več po svoj suknjič.

Kako je bil umor izvršen, je našim čitateljem že znano. Lakner je bil ves srdit na župnika Kušarja, ker mu ta že drugi ni dovolil prenočevati v župnišču. S prvim zločinskim veseljem in sadizmom je dvakrat naglo zabodel župnika v goltalec in z nožem potegnil v navpični smeri navzgor do brade ter mu prerezal aorto pod vratom. Župnik najbrže ni imel niti časa, da bi kričnil, temveč je samo omahnil na kup drv pri peči, ki so se zrušila pod njim. Udarca sta bila tako divja, da je morilec s svojim nožem izbil župniku še celo en zob. Morilec je nato z vso hladnokrvnostjo odšel v sosedno župnikovo spalnico in si tam v umivalniku umil roki ter si jih obrišal v brisači. Mokra in krvavo brisačo pa je nato vrget župniku na obraz, najbrže ga je pričela malo vest peči, ali pa je hotel dati duška svojemu preziranju do župnika. Nato je morilec prebrskal predal župnikove pisalne mize in našel v njem ključ do župnikove velike Wertheimove blagajne v spalnici. Koliko je bilo denarja v župnikovi blagajni, ni točno znano. Lakner trdi, da ga je našel 25.000 Din. Neugoden slučaj je namreč nanesel, da je župnik vsak dan oddajal denar na pošto, prav tedaj, to je v petek, pa je to slučajno opustil. Zato je bil plen morilca še večji. Po umoru in ko je ugrabil denar, je Lakner naglo izginil iz župnišča. Lakner je bežal tako hitro iz župnišča, da ni niti zapahnil vežnih vrat za seboj. Skočil je preko vrta čez plot in je nato nekaj časa begal ob potoku Pšati sem in tja. Potok Pšato je prebrdel dvakrat. Končno je v globokem snegu le našel smer na cesto in jo preko Trzina mahnil na Dunajsko cesto. Dolgo je korakal do Ježice, kjer se je splazil v neki kozolec in tam zaspal.

Morilec pride v Ljubljano

Si kupi novo obleko.

Še zgodaj zjutraj je morilec vstal in se odpravil proti Ljubljani. V soboto zjutraj ob 8 je prišel na Sv. Petra cesto v trgovino Antona Preskerja v hiši št. 14. Vstopil je v trgovino in dejal:

»Obleko sem prišel kupiti!«

V trgovini je bil trgovec brat in solastnik trgovine Vladimir Presker in pa prodajalka Ljudmila Haller. Oba sta bila takih kupcev že navajena in se redno dogaja, da pride kakšno oblečen delavec ter kupuje novo obleko. Zato se jima ni zdel prihod slabo oblečenega mladeniča prav nič sumljiv. Mož je bil oblečen v rjav suknjič, toda ni imel površnika, ki ga je pustil v Mengšu. Na hlačah je bil na kolenskih nekoliko razcefran. Vladimir Presker je vprašal mladeniča: »Nemara modro, kaj?« »Pa dajte, je odvrnil kupec. Trgovec mu je dal obleko iz modrega suknja. Mladenič jo je površno pomeril. Izbral je nato še črno zimsko suknjo iz finega palmeston blaga z žametnim ovratnikom, nato pa še sportno čepico iz rjavega blaga. Možno očitno se nikoli ni bil primerno lepo oblečen in se je trgovec malo namuznil, ko je kupil mladenič k črni zimski suknji rjavo čepico.

G. Presker je nato vprašal kupca: »Kaj ste prišparali denar?« »Da, prišparal sem ga. Sem delal eno leto pri Dukiču in sem si prišparal približno 7000 Din. Sedaj grem pa v Sarajevo.« Mož je izlekel šop samih kovačev za 1000 dinarjev in en tisočak. Trgovec in prodajalka pa sta videla, da ima fant še več denarja. Fant je nato kupil še eno brisačo, eno kravato, en šal in dva robca. Trgovec mu je naračunal 1776 Din. Mesto, da bi fant denar lepo naštel, je porinil trgovcu tisočak in šop kovačev, tako da mu je moral trgovec iz tega šopa še odšteti znesek, ki mu je ostal.

Mladenič je nato vzel obleko, kravato, šal in robca ter dejal trgovcu: »Suknja mi je v plečih nekoliko preširoka. Dajte jo malo speti, jaz se grem pa tačas kopat in pridem čez eno uro nazaj.« Morilec je odšel iz trgovine in odšel v smeri proti kopališču. Morda se je šel res kopat, gotovo pa je, da jo je mahnil v Dalmatinsko ulico in se tam splazil v hišo št. 7, lasti dr. Kuharja, dr. Fetičica in Staneta Jesenka. V kleti te hiše se je Lakner preoblekel. Svoje stare čunje je pustil tam, kjer so jih pozneje tudi našli in izročili policiji.

Ko se je Lakner preoblekel, je prišel v Preskerjevo trgovino, vzel svojo suknjo in odšel.

V Ljubljani se je morilec nahajal do ponedeljka zvečer, torej v soboto ves dan, v nedeljo in v ponedeljek, ter je z zanimanjem prebiral časopisna poročila o umoru v Mengšu. Laknar pravi sam, da je dober del denarja skril pod sneg pod Čevljarjski most, kar ni izključeno. Vendar pa policija danes tega denarja ni našla in je verjetno, da je kdo Lak-

Apostol Berlina

Ob obletnici smrti dr. Karla Sonnenscheina

Berlin, 18.

V petek, 20. februarja bodo berlinski katoličani z žalostjo v srcu praznovali drugo obletnico smrti svojega nepozabnega apostola, duhovnika, dr. Karla Sonnenscheina. Ves Berlin je žaloval ob njegovi smrti, si nadel žalno obleko in glasila vseh strank in verstev so ga slavila. Njegova smrt je združila vse človeštvo, da je spoznalo njegovo nesebično ljubezen, ki ni poznala nobenih — ne verskih, ne strankarskih — mej, ampak se je po geslu sv. Pavla udejstvovala povsod, kjer je bila potrebna. Največja pa je ljubezen. Tri ure se je pomikal skozi Berlin žalostni sprevod, le malo jih je bilo, ki so vprašali: Koga pokopujemo? a še ti so umolkli, ko so slišali odgovor: Dr. Sonnenscheina. Mlad Berlinčan zavpije svojemu tovarišu: Pogledaj no, koliko sorodnikov je imel. Ta je skoraj z vsem svetom v sorodu. In komunisti, ki je ob pogrebu vzkliknili: To ni pogreb, to je preseljevanje narodov, so pojasnili: To je pogreb duhovnika, ki ni dobival nobene plače, a vendar nasitil tisoče in jih oblačil. Živel je kot berač, umrl kot kralj.

Ves Berlin ga je poznal in se zatekal v njegovo pisarno. Kot solnčni žarek je posijal v telesno in moralno bedo berlinskih cest in palač, zdravil in celil rane, kjer je le mogel. Vedel je, da hočejo ljudje najprej ljubezni in sočutja, potem šele suhoparne in hladne dobrodelnosti. In ta zavest mu je dajala vedno novih moči pri njegovem delu.

On in njegova pisarna sta bila kakor pristanišče in zatočišče vsega sveta; domačini kot tujci so prihajali k njemu, prosili pomoči in odhajali s sladko zavestjo, da je vsaj eden v tem groznem kupu hiš, ki se je zavzel zanje. Njegovo ime je privabljal neštete množice, ki niso vedele ne kod ne kam in so se končno v svoji zapuščenosti obračale nanj. Kjer ni nihče več vedel rešitve, jo je vedel on, njegov spomin in kartoteka pa sta mu pri tem odlično pomagala.

In on je pomagal, kjer koli je videl potrebo — le po tem je vprašal. Ni izpraševal svoje obiskovalce po svetnih časteh, zahteval od njih spovednega lista ali jih povpraševal po verzopovedi, izpričevalih in brskal po aktih, ampak samo pomagal. Seveda so ga mnogi nalagali in izrabljali, a to ga v njegovem apostolskem delu ni oviralo. Njegova priporočila so pri nekaterih izgubila svo prvo vrednost in dosegla ravno nasprotni učinek, a to njega ni spravilo v obup, poiskal si je drugih pomočnikov in se oprl nanje.

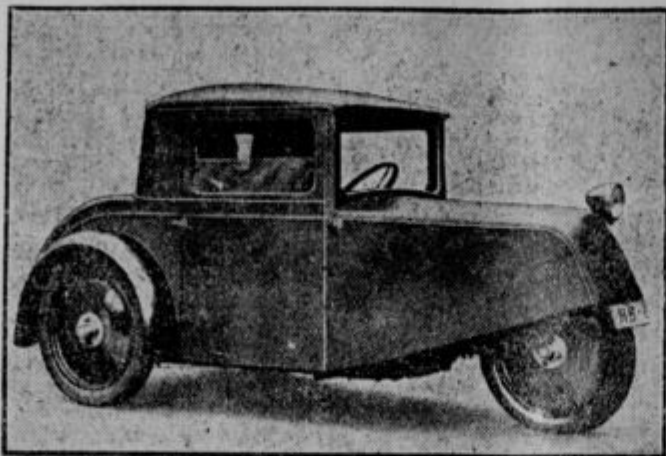
In Sonnenschein je pomagal, dejal priporočila, preskrboval denar in stanovanja, inštrukcije, štipe, denar in pristoje, priskrbel službo ali dostop v bolnišnico, obleko in hrano. Omara v njegovi pisarni je bila brez dna. Vse je izvel iz nje: čokolado, prepečenec, kakao, cigare in če je bilo komu posebno slabo, mu je dal konjaka, mu dal lastne čevlje ali novi plašč, katerega so mu morda ravno pred nekaj dnevi kupili in podarili prijatelji, v veselem pričakovanju, da bo zopet enkrat dostojno oblečen.

Seveda so se k njemu najprej zatekli dijaki in akademiki. Poznali so ga iz svojih organizacij, predvsem iz Tajništva akademske caritas, njegove ustanove. Toda niso bili zadnji. Za njimi so prišli umetniki, igralci in igralki, završki družbe, brezdomci in potepuhi, za katere se je še posebno zavzel. Vsakemu so bila vrata odprta na stežaj. Vedel je, da potrebujejo bolniki zdravnika in izgubljene ovce svojega dobrega pastirja. Ni prelomil upognjene trsa, ampak ga je naravnal, tlečega stenja ni ugasnil, ampak mu je prillil novega olja, da je plamen znova vzplapolal v veseli luči; vsedel se je s Samaritanko na rob Jakobovega studenca in govoril z njega, postavil se je pred prešušnico in jo branil pred napadi farizejev: ker te Kristus ni obsodil, te tudi jaz ne bom. Pojdi in nikar več ne greš! Zato hoče dobrota je spuščalo solnce njegove ljubezni na dobre in krivične. Pomagal je vedno in vsem, poneverjevalcu kot bolniku, starčku kot mlademu dekletu z nezakonskim otrokom. In ljudje so mu bili hvaležni, ker so vedeli, da jim ni sodnik ali rabelj, ampak se zavzame zanje kot brat in pomočnik. V pre mnogih slučajih se skrivnost njegovega dela ni skrivala samo v ljubezni, ampak predvsem v ponižnosti, ki je bila gonilna sila nje-

govega delovanja, mu preprečevala zaničevanje in strogost in ga približala srcu prosilcev, mu vlivala vedno nove ljubezni, ki ni imela nič skupnega s skoraj službeno in hladno dobrodelnostjo. Sam je najbolje označil svoje delo na katoliškem shodu v Dortmundu: »Kaj nam pomagajo vsa, še tako lepo sestavljena predavanja in apologetika. S tem miza še ni pogrnjena, bolezen še ni ozdravljena. Le eno doseže in privlači te ljudi, katerim je krščanstvo popolnoma neznano, o njem jim niso govorili očetje, njihove matere jim niso kazale svojih rožnih vencev, šolski pouki jim je pustil krščanstvo tuje, le eno bodo razumeli: Na lastnem telesu, lastni duši, v lastni težavi doživeto

ljubezen te vere, izkazano jim po njenih zastopnikih. Da se je Boštjan iz predmestja spustil v kleti in kot kristjan, katoličan in duhovnik skrbi za »pogane«, umiva otroke, izgubljenim dušam zaupa dobro besedo, to razumejo. Kaj pomaga verska vztrajnost župljanov, lepa cerkev, župnišče, šola, društveni dom, dobrotelna pisarna? Vse to jim moramo približati in postaviti v njihovo službo! Taki ljubezni, ki je res krščanstvo, se ne bo nihče mogel ustavljati.«

Sonnenscheinov grob je kljub temu, da ga mnogi zavračajo, važen mejnik nemškega katolicizma, katoliškega Berlina in Bog daj tudi nam mnogo njegovih posnemovalcev.

„Ljudski avto“

Na mednarodni avtomobilski razstavi v Berlinu je razstavljen tip trokolesnega avtomobila, o katerem pričakujejo, da ga osvoje najširše množice. Vozilo je opremljeno kot pravi avto, ima encilindrski motor s 5½ konj. silami, porabi izredno malo bencina in ga sme vsak voditi brez šoferja izpita.

Milijonarjeva hči - sov. vohunka

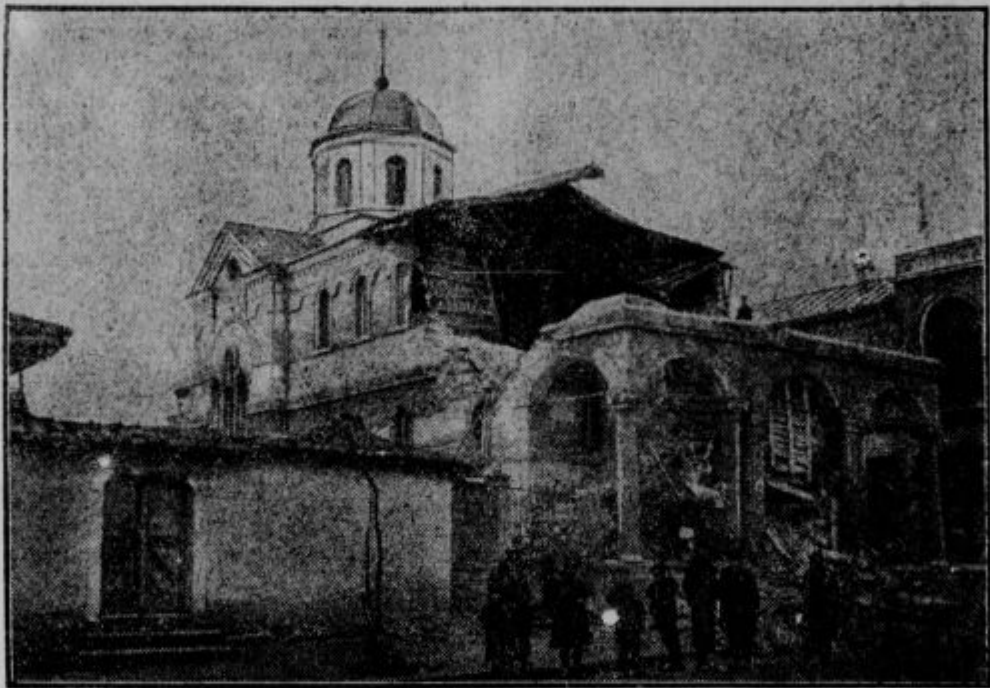
Atene, 1. februarja.

Atenska policija je prejela te dni anonimno ovadbo proti neki delavki, ki je stanovala v najrevnejšem delu atenskega mesta in se njeno življenje navidezno v ničemer ni ločilo od ostalih delavk. Detektivji so jo nato počakali pred tovarno, da je prišla z dela, in ji sledili v stanovanje. Delavka je svoje zasledovalce očividno kmalu opazila in ko je prišla v svoje stanovanje, je skušala v naglici sežgati neki papir. Detektivji, ki so ji sledili za petami, so to preprečili in našli v njenih rokah izčrpen imenik vseh komunističnih voditeljev na Balkanu, vrhu tega pa važne navedbe, ki vodijo v Budimpešto, na Dunaj, v Prago in Berlin.

Ko so nato natančno preiskali stanovanje, so odkrili dvojno steno in zazidano celico, v kateri so se nahajale bombe, pištole, puške in strojnice. Vse to orožje izvira iz grških vojaških orožarn.

Najbolj so bili pa policijski uradniki presenečeni, ko so v namišljeni delavki ugotovili hčer znanega atenskega milijonarja. To je neka Orevina Levi, katere oče je eden največjih podjetnikov v Atenah. Dekle je zelo čedno in šteje šele 20 let. Pred približno enim letom je brez sledi izginila in je vse doslej niso našli. Njeno osebnost so odkrili slučajno na podlagi slike, ki se je nahajala na pokrovu violinske omare.

Orevina Levi je živela med atenskimi delavkami kot agitatorica ter obenem po tovarnah vohunila. Skrivala se je pod različnimi imeni: Anthony Cathy, Marija Aspropulo i. dr. Gladko govorila nemško, angleško, francosko in grško. V zaporu odklanja vsako izpoved, vendar so dognali, da jo je za sovjetsko službo pridobil neki Oskar. Ta je živel dalj časa v Atenah kot dozdeven učitelj glasbe, v resnici pa je eden najzloglasnejših sovjetskih agentov.

Potres v Korči: Težko poškodovana katedrala, ki so jo bili komaj dogradili.

Kulturni obzornik

»MLADIKE« ZADNJA STRAN.

Že osem let prinaša »Mladika« na zadnji strani vsake številke v skromnem kotičku stisnjene uganki, ki jih navadno povprečen Slovenec ne opazi, ali pa, če jih opazi, z nekim prezirnim do takih igračk odloži knjigo. Da se tudi v ocenah naših mesečnikov sploh ugank ne omenjajo več kot s svojim imenom in kvečjemu še s praznim atributom, ni nič čudnega, ker večina ljudi, celo inteligence, ne ve, kaj je sodobna uganika.

Tudi danes ni naš namen, razlagati to vprašanje, marveč le opozoriti na »Mladiko« kot početnico, glavno pospeševalnico in pravo »lancem saturam« — polno skledo teh, včasih res trdih, a zlatih orehov.

Že prav kratko primerjanje ugank v »Mladiki« z drugimi, domačimi in tujimi, pokaže tudi lajku v teh stvarih, da je v »Mladiki« vsaka uganika posebnost, ne le po originalnosti zasnove, temveč tudi po obliki in vsebini. Če rešiš n. pr. 20 nemških križanic (to vrsto ugank gotovo vsak pozna), potem boš v enaindvajseti le težko dobil eno samo novo besedo.

Nasprotno pa so uganki v »Mladiki« prave zakladnice lepih slovenskih besedi, ki jih drugod že prav malo slišiš, v njih se ohranja modrost našega ljudstva — narodni pregovori; v njih spoznaš najlepša mesta iz del naših pesnikov, ki ti ostanejo, če si uganko sam rešil, za vedno v spominu; toda tudi o zabavnosti in poučenosti ugank ne bomo tu govorili.

Enega momenta pa ne moremo preiti. So, ki trdijo, da so uganki v »Mladiki« posnete po tujih. Res, nemo propheta in patria. Tudi zastavljalci »Mladike«, katerih krog se je že prav močno razširil in ki pri tem ne iščejo in ne dobe časti

in slave, ti so obtoženi, da prepisujejo uganki od tujcev, ki so res pred nami v literaturi, v tehniki, v sportu in v bogastvu, kateri pa nam v ugankah — sit venia verbo! — ne sežejo niti do brade. Nečesa bi se morali mi res naučiti od teh tujcev, namreč toliko nacionalne zavednosti, da bi znali svoje delo više in vsaj pravično ceniti. Če si upamo vsako leto znova glasno povedati, da smo v pitju skoraj pred vsem svetom, potem si upajmo povedati, da smo n. pr. tudi v ugankah daleč pred drugimi. Priznajmo torej naše uganki za poseben, čeprav majhen, pozitiven element naše slovenske kulture.

Po vsem tem ne bi bila zlasti za slovenskega inteligenta nobena sramota, če bi se, mesto da bi zaprl zadnji list »Mladike« obenem s platnicami, pomudil dve ali tri minute ob domačih ugankah, ne da bi jih reševal ali celo rešil, marveč le toliko, da bi spoznal, kaj mi imamo in česa drugi nimajo. H koncu še malo statistike. V 88 ih številkah je priobčila »Mladika« okrog 825 ugnak, torej približno toliko, kolikor jih obsega en letnik nemških ugankarskih tednikov. Kako raznovrstne so, kaže dejstvo da med vsemi 825imi ne dobiš 13 križanic. Zanimivo je nadalje, da so danes pri nas glavne vrste ugank erkovna podobnica, skrilavica ter različne abecedne in številne uganki, nekatere druge vrste, katerih drugi narodi večinoma sploh ne poznajo.

»Mladika« pa, kateri gre glavna zasluga za tako lep razvoj našega ugankarstva (saj so se prav za prav šele po »Mladiki« pojavile skoraj v vseh listih), je razdelila v osmih letih med reševalce njenih ugank tudi nad 125, večinoma prav lepih nagrad.

J. L.

ZA KRŠCANSKO DRUŽINO.

Zadnja številka francoskega tednika »La Vie catholique« je izšla v posebni razširjeni izdaji in je posvečena vprašanju družine, ki jih je papeževa enciklika »Casti connubii« tako magistrsko obnovila in rešila.

Številka prinaša v celoti dragocen tekst papeževe okrožnice, ki je brez dvoma sekularnega pomena. Poleg tega je posvečena istim vprašanjem vrsta člankov, izmed katerih opozarjamo na važnejše.

Bivši prorektor Kat. Instituta v Parizu Msgr. L. Prunel opozarja na skrb Cerkve za zdravje družin na podlagi dveh papeževih okrožnic: 10. febr. 1880 je papež Leon XIII. izdal pismo »Arcanum Divinae sapientiae« proti civilnemu zakonu in upe-ljavi razporoke. 50 let pozneje pa je Pij XI. ponovil Leonove misli in razširil potrebam časa primerno.

P. Lefebvre-Dibon, predsednik lige Alliance Nationale, statistično dokazuje, da se je število porok v teku zadnjih 50 let pomnožilo, število rojstev pa za polovico zmanjšalo. Razporoko naziva zmota-morilka (erreur meurtrière). Lep je odstavek iz nedosežne knjige kat. sociologa Paul Bureaua »L'indiscipline des moeurs« o veliki bolezni franc. naroda (pomanjkanje rojstev). — P. Charles primerja v članku »Rim in Lambeth« stališče kat. in anglikanske cerkve do »bele kuge«. — E. Jordan, prof. na Sorboni in prvobornik za dvig francoske morale, primerja tradicionalno družinsko moralo s sedanjo in pride do žalostnega zaključka, da danes o seksualni moralni v pravem pomenu besede že skoro govoriti več ne moremo, k večjemu o seksualni higijeni. — Zanimivi so članki, ki osvetlujejo zlovrstnost francoske individualistične in protidružinske zakonodaje. Theodore, prof. na visoki šoli za socialne vede v Parizu, omenja, da je sedaj zakonodaja prijaznejša zakonu, ker je l. 1907. zmanjšala formalnosti, da pa je s popuščanjem pri ločitvah odprla vrata nemoralnosti in nerodovitnosti zakonov. Drugi zopet žigosajo usodnost dednega prava (enaka razdelitev premoženja na vse otroke), ki praktično ne dopušča družin s številnimi otroci. — Važer je tudi odstavek iz Försterjeve knjige Sexualethik und Sexualhygiene, v katerem je podčrtana nujnost verskomoralne vzgoje, brez katere se človek

Trpite li radi zaprtja?

Gnilobo, vronje, vetrove

odstranijo hitro

ARTIN ARTIN dražeje

Vsebinska škatlca za Din 8 — zadostuje za 4—6 krat.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Petek, 20. februarja: 12.15 Plošče (Arije jugoslovanskih umetnikov, serenade), 12.45 Dnevne vesti, 13.30 Cas, borza, 17.30 Radio orkester, 18.30 P. dr. R. Tominec: Redovništvo v srednjem veku, 19.30 Dr. Lovro Sušnik: Francosčina, 19.30 Gospodinjina ura: Stročnice (Krekova gosp. šola), 20.30 Večer radio orkestra, 22.30 Casovna napoved in poročila.

Sobota, 21. februarja: 12.15 Plošče (mešan program) — 12.45 Dnevne vesti — 13.00 Cas, plošče — 17.30 Radio orkester — 18.00 Potek tekem v Bohinju — 18.30 Bogo Pleničar: Šahovska ura — 19.00 Dr. Fr. Veber: Filozofija evangelijev — 19.30 Ga Orthaber: Angleščina — 20.00 Akademija II. dr. realne gimnazije v Ljubljani — 21.00 Kuharjev šramel kvartet — 22.00 Casovna napoved in poročila — 22.15 Radio orkester.

Drugi programi

Sobota, 21. februarja

Belgrad: 11.30 Dopoldanski koncert radio orkestra — 16.00 Ploče — 17.00 Popoldanski koncert radio orkestra — 20.00 Prenos opere, nato plošče. — Zagreb: 17.00 Popoldanski koncert radio orkestra — 20.00 Prenos opere iz Belgrada. — Budapest: 20.30 Koncert dunajskega pevskega zb. nato plošče. — Dunaj: 17.15 Pesmi s klavirjem — 18.30 Muzej in življenje — 19.30 Finci — 20.00 »Nebožanska komedija«, dramatična pesnitev — 22.30 Večerni koncert. — Milan, Torino: 19.30 Pestra glasba — 20.45 »Vendar sami«, opereta, Lehar. — Praga: 20.15 Ljudska glasba — 21.00 Bratislava — 22.25 Moravska Ostrava. — Langenberg: 17.00 Popoldanski koncert — 19.25 Kako naredim testament — 19.45 Lep večer. — Rim: 17.00 Orkestralni koncert — 20.45 Prenos opere. — Berlin: 17.55 Veseli pevski zbori — 19.05 Orkestralni koncert — 20.00 »Pred Verdunom«, pred 15 leti — 21.10 »Finale«, koncert — 22.20 Operni ebal. — Katowice: 22.15 Chopinov koncert — 23.00 Plesna glasba. — Muhlacker: 19.45 »Gosna Ana«, slušna igra — 21.15 Vesel večer — 22.55 Budapest: Ciganska glasba. — London: 18.45 Koncert orkestra — 21.00 Orkestralni koncert — 22.30 Plesna glasba. — Mor. Ostrava: 21.00 Bratislava — 22.25 Radiofilm: »Akrobat«, opereta, A. Provarnik. — Leinzig: 16.30 Popoldanski koncert — 19.30 Vesela glasba — 20.30 Kabaret.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA.

Začetek ob 20.

Petek, 20. februarja: Zaprti. Sobota, 21. febr.: »TRIJE VASKI SVETNIKI«. Red D. Nedelja, 22. febr. ob 15: »DIVJI LOVEC«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven. Ob 20: »MERCADET«. Ljudska predstava po globoko znižanih cenah. Izven. Ponedeljek, 23. febr.: »GLAVNI DOBITEK«. Red B.

OPERA.

Začetek ob 20.

Petek, 20. februarja: Zaprti. Sobota, 20. febr.: »VALKIRA«. Red B. Nedelja, 22. febr. ob 15: »NINA NANA. PUNČKA MOJA«, balet »FIGURINE«. Ljudska predstava po globoko znižanih cenah. Izven. Ob 20: »GROFICA MARICA«. Ljudska predstava po znižanih cenah. Izven. Ponedeljek, 23. febr.: Zaprti.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 20. februarja: Zaprti. Sobota, 21. febr. ob 20: KAROL IN ANA, ab. B. Kuponi. Nedelja, 22. febr. ob 20: CIGANSKA LJUBEZEN. Kuponi.

ponižuje pod žival. — V drobižu so že važni odstavi: Francoski katoliki in družinska politika« (G. Tessier); Delo »Društva za kršč. zakon« (E. Baudouin); »Papeštvo in razporoke kraljev« (Arquilliere); »Slovstvo za in proti družini« (A. de Parville) itd. — Tednik Vie catholique (izd. Bloud et Gay, Paris), ki izda mesečno po eno posebno številko, je dober informator o kat. življenju.

NOVA DELA J. JÖRGENSA.

Znani danski konvertit J. Jørgensen, ki je pred kratkim radi svoje znamenite biografije sv. Franciška Asiškega postal predsednik mednarodnega »Društva za raziskovanje zgodovine sv. Franciška As.«, je v preteklem letu izdal dve knjigi: »Don Bosco« in zbirko esejev »O nepoznani Franciji«. Prva knjiga je pravzaprav le nekoliko obširnejša biografija, ki pa temelji na poglavju o Don Boscu v knjigi istega avtorja: »Rimski mozaiki«. V drugi knjigi hoče pokazati svojim skandinavskim čitateljem na njim nepoznane katoliške Francoze: Huysmana, Claudela, Leona Bloy, Charlesa Peguyja, Lacordreja in druge. Zlasti je lepo poglavje »Rudeci pas«, v katerem nam z veliko živahnostjo popisuje življenje v pariških predmestjih, na katero nas je prvi opozoril P. Lhaude v svoji knjigi: Le Christ dans la Baulienne. Knjigi se kot vse njegove odlikujeta po krasnem jeziku in veliki jasnosti.

Koks za kovače in cen'ralne kurjave

iz angleškega premoga

75 Din za 100 kg pri večjem odjemu popust franko plinarna nudi

LJUBLJANSKA MESTNA PLINARNA